

Het verhaal van Tommy Engelsman

Jeugdherinneringen aan David van Buuren & Ida Neerduin

Maatregelen werden genomen tegen de Joden. Ze moesten op hun kleding duidelijk zichtbaar de Davidster dragen en mochten niet meer in theater, sportzalen, op sportvelden en cafés komen. In mijn klas zaten ook drie Joodse kinderen die op zaterdag nooit op school waren vanwege hun “zondag”. De meeste Joden hadden een zaak - slagers, kleding, huishoudelijke artikelen - of een handel in kabels, lieren en ankers die buiten lagen in de straten Oude Schans en de Waterstaat.

Toen hoorden we dat de Joden zich klaar moesten maken voor vertrek naar Amsterdam. Op een middag waarop hun vertrek per trein algemeen bekend

was, stonden veel inwoners van Delfzijl hun plaatsgenoten of vrienden op het stationsplein nog het allerbeste toe te roepen.

Wat dat vertrek inhield, beseften nog weinig mensen. Ik zag de rabbi die bij ons vooraan in de Cornelis Houtmanstraat woonde en nu met zijn familie en met zijn zwarte hoed op – waardoor ik hem altijd de poppendokter noemde – naar het station gaan. Ook werd een Joodse man, die met zijn bagage over zijn schouder liep, enorm toegejuicht. Dit was een treurige toestand op het stationsplein, waarnaast een klein parkje met bomen was en een muziektempel stond.

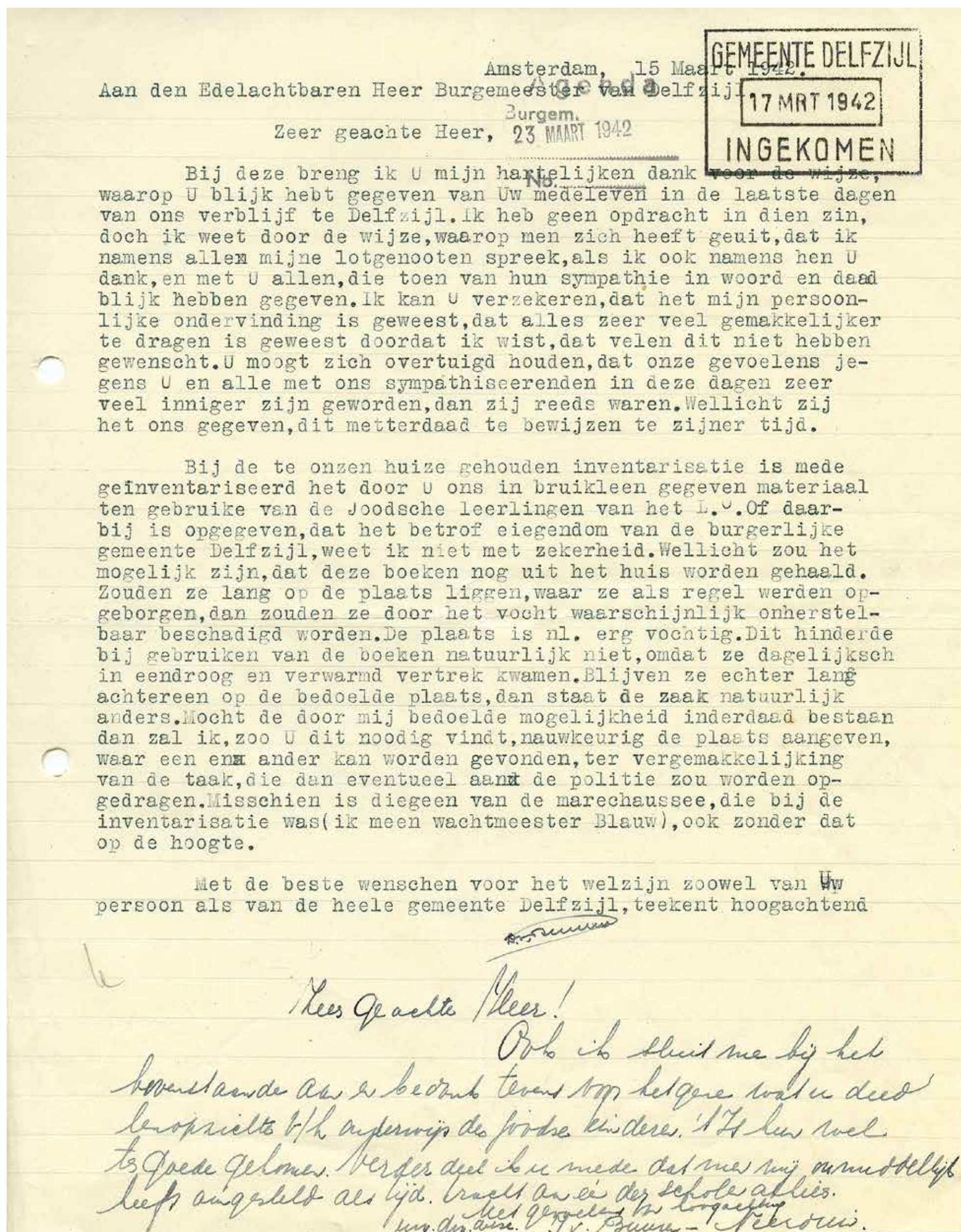
David van Buuren was de laatste Joodse voorganger en godsdienstonderwijzer in Delfzijl en zijn vrouw onderwijzeres.

De Joodse toneelvereniging ‘Vreugde en Vriendschap’, op de voorgrond met hoed David van Buuren

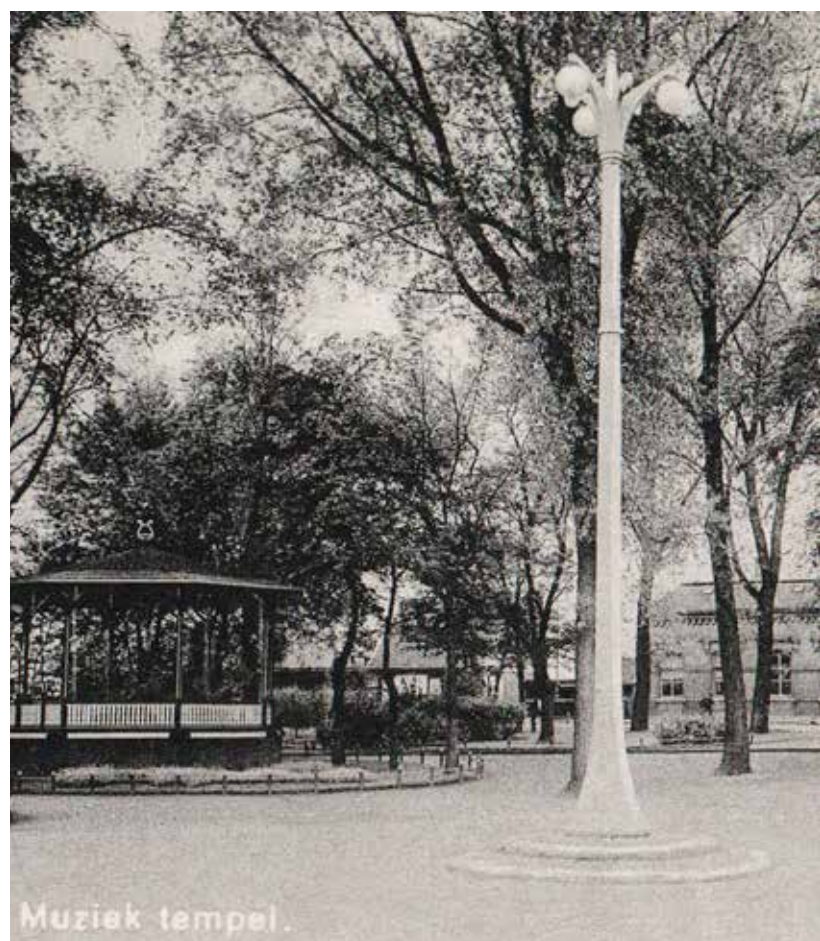
Familie van Buuren, Cornelis Houtmanstraat 6

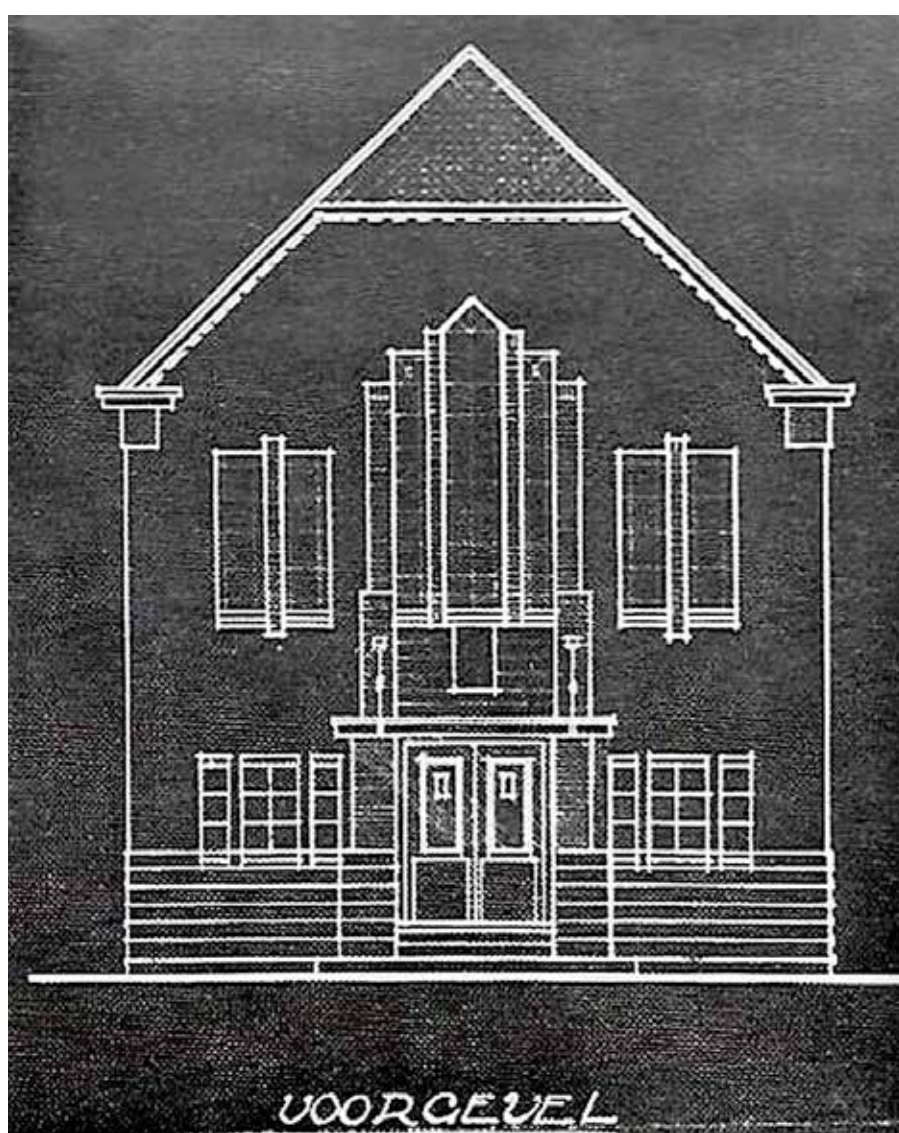
Brief van David van Buuren en zijn vrouw Ida Neerduin

Ida Neerduin - staat ze van links

Station met muziektempel

Bouwtekening voorgevel synagoge Delfzijl

Station Delfzijl

**David van Buuren,
zijn vrouw Ida Neerduin
en Ida's zus Rosette
Neerduin**

Het verhaal van Ankie Steenhuis

Herinneringen aan de familie Samuël Gans

Onze moeder, Grietje Steenhuis-Stuut, toen ze nog ongehuwd was en in betrekking bij de familie Gans, van ongeveer 1937 tot 1939. De familie Gans had een meubel- en antiekzaak aan de Marktstraat 25 te Delfzijl. Ook vele andere familieleden van de familie Gans hadden een zaak in Delfzijl en omgeving; van slagerijen tot aan een porseleinenwinkel of een schoenenzaak. Mijn moeder haar bijnaam was “de Ganzenhoedster”, zo werd ze ook in de omgeving en bij

familie en vrienden genoemd. Dit omdat ze altijd met de kinderen Gans aan het wandelen was. Het was haar fijnste betrekking, heeft ze altijd gezegd. Ze had ook een goed contact met het gezin en de kinderen waren ook wijs met haar. Ze vertelde altijd verhalen over de Joodse gewoontes, dat ze dat allemaal moest leren, bijvoorbeeld het apart afwassen van melk- en vleesspulletjes. Ook vertelde ze dat het gezin altijd heel genereus naar haar toe was en naar haar familie.

Keetje (links)
en Gelle Gans

Ze gaven haar bijvoorbeeld regelmatig etenswaren mee naar haar ouderlijk huis. En toen ze met de betrekking aldaar moest stoppen – de reden weten we niet – mocht ze zich een mooi theeservies uitzoeken bij een oom- en tantezegger van Samuel en Froukje: Simon Gans. Hij had een porseleinenwinkel aan de Marktstraat 5 te Delfzijl. Het theeserviesje is nog in ons

bezit, mijn moeder was hier erg aan gehecht.

Op de foto (linksboven) mijn moeder en aan haar linkerhand is Keetje Gans te zien, geboren op 15-05-33, en aan haar rechterhand Gelle Gans, geboren op 10-08-35. De foto is genomen in de Marktstraat te Delfzijl, vlak bij de winkel van de familie Gans.

De tweeling, Alexander (links) samen met Lion in de wieg. De tweeling is geboren op 28-10-38. Opvallend was dat Alexander bruin haar en bruine ogen had en Lion blond haar en blauwe ogen. Onze moeder vertelde dat de tweeling niet voorzien was. Nadat het eerste kindje geboren was zei Froukje: “oh Sam, er komt nog aine”! De kinderen waren goed 7 pond en lagen dus in één

wiegje omdat ze niet op een tweeling hadden gerekend. De hele familie en Joodse vrienden en kennissen vonden Alexander het mooiste jongetje van het stel in verband met de bruine ogen en haar. Hij werd altijd als eerst uit het wiegje gepakt. Moeder vertelde daarbij dat zij dan juist extra aandacht gaf aan Lion, ze vond het een beetje sneu voor hem. Als mijn moeder dan wel eens verscheen dan stak Lion vaak zijn handjes al in de lucht ter begroeting en om te worden opgepakt. Hij was erg aan haar gehecht en ook andersom. Toen Lion wat ouder was en hij wel eens om iets moest huilen, dan plaagden ze hem wel een beetje door te zeggen: “Ga maar gauw naar je stiefmoeder”, dat was dan onze moeder.

Op woensdag 11 maart 1942 is de familie Gans samen met de Joodse gemeenschap van Delfzijl weggevoerd met de trein, eerst naar Amsterdam en toen naar Westerbork. De hele familie is direct na aankomst op 26-03-1943 in Sobibor vergast. Onze moeder is op die bewuste dag in maart 1942 nog heimelijk naar het station te Delfzijl gefietst, maar het hele gebied was afgezet rondom het station. Wel heeft zij Samuël Gans nog zien wuiven en dit heeft ze haar hele leven op haar netvlies gehouden. Ze kon er heel moeilijk over praten, het was te emotioneel voor haar. We willen als familie de verhalen, hoe klein dan ook, over één van de vele Joodse families in ere te houden. Zolang hun namen en verhalen nog worden genoemd worden ze niet vergeten. Dat hopen we van harte.

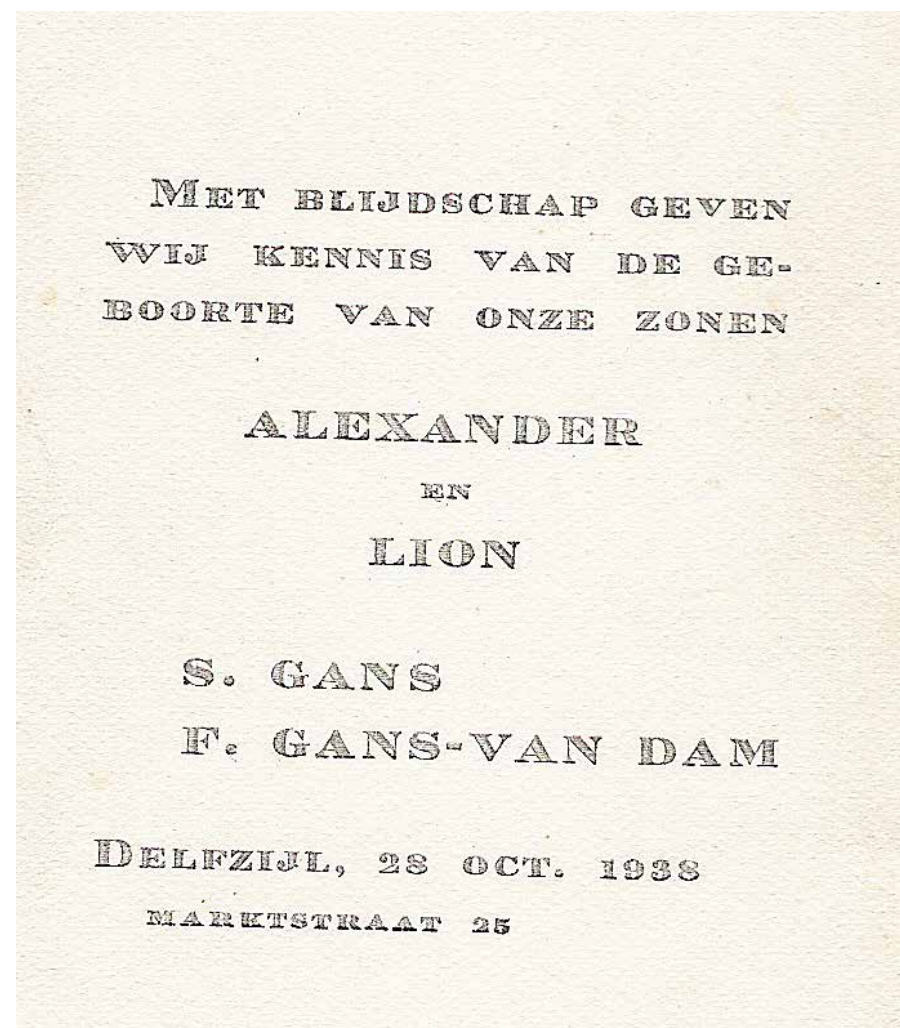
Gelle (links) Alexander, Lion en Keetje

Dit is Samuel Gans, gehuwd op 04-09-1930 met Froukje van Dam. Zij was niet al te groot en had blauwe ogen. Dochter Keetje leek op haar en had ook van die blauwogen. Het jongetje in het matrozenpakje is Simon Gans, het oudste kind. Simon was een heel grappig kind vertelde onze moeder, hij had altijd leuke streken. Aan de andere arm van Samuël hangt Gelle.

Rechts het huis van de familie Gans, Marktstraat 25

Het geboortekaartje van de tweeling

**Samuël Gans,
zijn vrouw
Froukje Alexander
Andries van Dam
en hun kinderen Simon,
Keetje, Gelle, Alexander
en Lion Gans**

Het verhaal van Zus van Dijk – Nolden

Jeugdherinneringen aan de familie Benjamin Nieweg

Pijpplein

Als klein meisje woonde ik samen met mijn ouders, broer en zus in een bovenwoning aan de Koestraat 25-a in Farmsum, direct naast de kerk. Mijn moeder kwam oorspronkelijk uit het Duitse Papenburg, net over de grens. Als jong meisje was ze al naar Delfzijl gekomen om er te werken als huishoudelijke hulp.

De benedenwoning werd bewoond door de familie Nieweg. Het was niet alleen hun huis, want aan de voorzijde hadden ze een tabakswinkel. Buurman Benjamin Nieweg en zijn vrouw Gholina hadden één zoon, Herman. Ook woonde oma Klaartje Nieweg – Klein bij de onderburen in huis. Oma Klaartje was een klein en tener vrouwje. Tijdens de oorlog was

de lagere school aan de Molenstraat ingericht als onderkomen voor Duitse soldaten. Vroeg in de morgen marcheerden de soldaten dan al zingend bij ons door de Koestraat richting Delfzijl.

Mijn vader heeft buurjongen Herman nog aangeboden om hem te helpen vluchten naar het veilige Engeland. Herman is niet op dit aanbod ingegaan omdat hij bij zijn ouders wou blijven.

Op een dag zijn mijn moeder en ik samen naar de benedenburen Nieweg gegaan. Het was duidelijk dat ze met de trein moesten vertrekken. We hebben elkaar de handen geschud en afscheid genomen. Een aantal mooie en waardevolle siervoorwerpen, waaronder

een theeservies, heeft de familie Nieweg toen in bewaring gegeven aan mijn ouders. Op de dag van vertrek was oma Klaartje helemaal in het zwart gekleed en droeg een zwart hoedje op haar hoofd. Mijn moeder heeft haar in de arm genomen en haar naar de overkant van de Koestraat begeleid. Niet iedereen kon deze steun van mijn moeder aan oma Klaartje waarderen. Kwaadsprekende dorpsgenoten zeiden toen: “Ze worden door een Duitser gehaald en weggebracht”. Een zin die me tot de dag van vandaag is bijgebleven.

Mijn moeder heeft het theeservies altijd met zorg in een kast voor de burens bewaard en nooit gebruikt, omdat ze vond dat het niet van hun was maar van

Vaasje familie Benjamin Nieweg

de familie Nieweg. Na het overlijden van mijn ouders heb ik het servies gekregen. Een aantal jaren geleden ben ik in contact gekomen met Sara Kirby – Nieweg uit Engeland. Haar vader en buurvrouw Gholina waren neef en nicht. Omdat Sara familie is van onze burens Nieweg, heb ik spontaan het servies aan haar gegeven. Als teken dat onze burens hebben bestaan.

**Benjamin Nieweg,
zijn vrouw Gholina Nieweg,
hun zoon Herman Nieweg
en Gholina's moeder
Klaartje Klein**

Theeservies familie Benjamin Nieweg

Familie Benjamin Nieweg, Koestraat 25

Het einde van het Joodse leven in Delfzijl

Kijst vermeldende de namen en woonplaatsen van joden, wonende in de gemeente Delfzijl, die bij het hoofd van politie dier gemeente, een radio-ontvanger toestel hebben ingeleverd tusschen 14 en 30 April 1941, alsmede een korte omschrijving van die toestellen en van den toestand, waarin zij verkeerden.

I Aron Alexander van Dam, geb. te Groningen 10 Februari 1908, Nederlander, jood, van beroep kleermaker, wonende te Parnum, B 225 (gemeente Delfzijl) - Philips-toestel, type 680 A, nr 6064-.

II Martius Oudegong, geb. te Midwolda 5 Augustus 1882, Nederlander, jood, koopman van beroep, wonende te Weiward D 120 (gemeente Delfzijl) - Philips-toestel, type 680 A, nr 12535-.

III Abraham Heiman Polak, geb. te Delfzijl 13 Januari 1881, Nederlander, jood, koopman van beroep, wonende te Delfzijl, Landstraat 49 - Philips-toestel, type 695 A, nr 13523-.

IV Raphaël Reig, geb. te Delfzijl 29 April 1893, Nederlander, jood, koopman van beroep, wonende te Delfzijl, Oude Schans 47, - Radio Bell, type 539, nr 502539-.

V Aron Henri E. Iewen, geb. te Bierum 7 Mei 1895, Nederlander, jood, koopman van beroep, wonende te Delfzijl Waterstraat 41 - Philips-toestel, type 336 A, nr 114673-.

VI Israel Hoogstraal, geb. te Appingedam 8 Mei 1883, Nederlander, jood, winkelier van beroep, wonende te Delfzijl Waterstraat 20 - Philips-toestel, type 2531, nr 11639-.

VII Benjamin Morris Cohen van den Berg, geb. te Delfzijl, 15 Juni 1916, Nederlander, jood, koopman van beroep, wonende te Weiward D 159 (gemeente Delfzijl) - Philips-toestel, type 456 A, nr 17734-.

VIII Jacob Pels, geb. te Delfzijl 26 Juni 1861, Nederlander, jood, koopman van beroep, wonende te Delfzijl, Landstraat 24 - N.S.P.-toestel, type H 42 A, nr 3999-.

IX Philippus Pels, geb. te Delfzijl 25 Juni 1888, Nederlander, jood, slager van beroep, wonende te Weiward D 75 (gemeente Delfzijl) - N.S.P.-toestel type 24, nr 1397-.

X Benjamin Nieuw, geb. te Spijk 3 Augustus 1897, Nederlander, jood, koopman van beroep, wonende te Parnum B 544 (gemeente Delfzijl) - Philips-toestel, type 2531, nr 9628-.

XI Comprecht H. eerduin, geb. te Delfzijl, 25 October 1892, Nederlander, jood, manufacturier van beroep, wonende te Delfzijl Oude Schans 35, Philips-toestel, type 336 A, nr 114673-.

XII Levis Cohen, geb. te Delfzijl 4 October 1898, Nederlander, jood, zonder beroep, wonende te Delfzijl Marktstraat 45 - Philips-toestel, type 456 A, nr 36953-.

XIII David van Buuren, geb. te Hoogeveen 5 Augustus 1911, Nederlander, jood, godesdienstonderwijzer

- 2 -

godesdienstonderwijzer van beroep, wonende te Delfzijl C. Kortmanstraat 6 - Philips-toestel, type V. 6 A, nr B 14164 B 04-.

XIV Beattie Cohen van den Berg, geb. te Delfzijl 25 Mei 1874, Nederlander, jodin, caféhoudster, van beroep, wonende te Delfzijl, Marktstraat 1 - Philips-toestel, type 856, nr 23433-.

XV Isaarus Cohen, geb. te Delfzijl, 29 November 1893, Nederlander, jood, van beroep i.erlandelaar/radicandelaar, wonende te Delfzijl, Oude Schans 50 - Philips-toestel, type 534 A, nr 1050-.

Al de voorenvermelde toestellen zijn onder zijn toezicht gecontroleerd door den radiotechnicus L. Böns, Landstraat 71 te Delfzijl en in behoorlijk functionneerende toestand bevonden. Beschadigingen werden niet geconstateerd.

Voorts heb ik in beslag genomen op 28 April 1941, de hierna te vermelden toestellen behoorende tot den winkelvoorraad van Isaarus Cohen (onder XV genoemd):

1. Philips-toestel, type 655 A, nr 6121, jaar van fabricage 40/41;
2. Philips-toestel, type V 6 A, nr 13158, jaar van fabricage 37/38;
3. Philips-toestel, type 206 A, nr 23970, jaar van fabricage 40/41;
4. Philips-toestel, type 631 B, nr 3456, jaar van fabricage 40/41;
5. Philips-toestel, type 470 A, nr 19531, jaar van fabricage 36/39;
6. Philips-toestel, type V 6 A, nr 16116, jaar van fabricage 37/38;
7. Een oud "Telefunken"-ontvanger-toestel voor batterijen;
8. Een oud "Philips"-ontvanger-toestel voor batterijen.

Van beide laatstgenoemde toestellen zijn de aanmaakdata niet bekend. (Waarschijnlijk, totaal verouderde typen).

Met uitsondering van beide laatste toestellen, zijn de overige handelstoestellen van behoorlijke hoedanigheid en onbeschadigd. Al de voormelde joodse personen hebben de gestelde verklaring betreffende ruiling of omwisseling van toestel, ondertekend.

Voormelde apparaten zijn behoorlijk verpakt en van een label, waarop uitvoerige gegevens gesteld zijn, voorzien, waarna ze zijn bezorgd gesteld ten gemeentehuis te Delfzijl.

Delfzijl, 8 Mei 1941.

De Chef-Veldwachter,

De Joodse burgers moesten als eerste bevolkingsgroep hun radiotoestellen inleveren bij de Duitse bezetter, in Delfzijl eind april 1941.

Afschrift.

De Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied. 31 Mei 1941.

De Commissaris-Generaal voor de Openbare Veiligheid.

Ambtelijks Bekendmaking.

-O-O-O-O-

Op grond van de verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied Nr.20/1941 wordt bepaald:

§ 1.

Aan de Joden in den zin van par.4 der verordening van den Rijkscommissaris Nr.189/1940 wordt verboden:

a. Het publieke baden in zee-,strand- zwembaden en overdekte badinrichtingen.

b. Het betreden van publieke plantsoenen en openbare gelegenheden evenals het huren van kamers in publieke logeergelegenheden (hotels, pensions, logementen) in zee- en strandbadplaatsen en andere dergelijke plaatsen.

c. het bezoeken van paarderenen als toeschouwer.

§ 2.

Handelingen in strijd met deze regeling zijn overtredingen en worden met hechtenis van ten hoogste zes maanden en boete van ten hoogste f.1000.- of met een van beide gestraft,voor-zooverre niet volgens andere bepalingen een hoogere straf is bepaald.

§ 3.

Deze regeling treedt op den dag van haar afkondiging in werking.De afkondiging vindt plaats door publicatie in de dagbladen.

De Commissaris-Generaal voor de Openbare Veiligheid,
W.G. Rauter.
4-Gruppenführer.

GEMEENTE Delfzijl

Aan den heer COMMISSARIS der provincie GRONINGEN te GRONINGEN

POSTREKENING GEMEENTE-ONTVANGER: No. 39180.

No.

ANTWOORD OP

ONDERWERP: Registratie joden en half-joden.

Delfzijl, den 9 Maart 1942.

Heden ontving ik bezoek van een vertegenwoordiger van de Sicherheitspolizei te Amsterdam, die mij mededeelde, dat een registratie plaats vindt van alle joden en half-joden in de gemeente Delfzijl. Deze personen zullen a.s. Woensdag met hun gezinnen naar Amsterdam worden overgebracht. Hun bezittingen zullen na inventarisatie worden verzegeld.

Ik meen goed te doen U met het voorenstaande in kennis te stellen. Ook aan den heer Secretaris-Generaal van het Departement van Binnenlandsche Zaken heb ik hiervan mededeeling gedaan.

T.

De Burgemeester van Delfzijl:

De genomen anti-Joodse maatregelen in Delfzijl door de jaren heen. 9 maart 1942

31 mei 1941

PROVINCIAAL BESTUUR VAN GRONINGEN.

Nr.5721/105, 5e afdeling.

Ontruiming woningen van joden.

AAN Heeren Burgemeesters der gemeenten in de provincie Groningen. (met uitzondering van Groningen).

6 JUNI 1943

No.

GRONINGEN, 31 Mei 1943.

Op verzoek van den Beauftragte des Reichskommissars voor deze provincie deel ik U het volgende mede.

Opdat de voorheen bij joden in gebruik zijnde woningen zoo spoedig mogelijk kunnen worden gebruikt voor vermindering van den woningnood, dient Gij er voor te zorgen, dat de nog niet ontruimde jodenwoningen thans onder Uw toezicht of onder dat van een door U aangewezen, volkomen betrouwbaar persoon worden ontruimd.

De aanwezige meubelen, verder huisraad en kledingstukken, kortom de geheele inboedel, dient vanwege de gemeente tot in alle onderdeelen geïnventariseerd te worden. Op de inventarislijst dient een officieele verklaring te worden geplaatst, dat zij volledig is. Een exemplaar van deze lijst blijft bij de gemeente berusten, twee andere dienen aan den Beauftragte te worden gezonden. Voor een veilige opberging en verzorging der voorwerpen wordt de burgemeester verantwoordelijk gesteld.

Voor de verhuur der ontruimde woningen geldt het volgende :

De burgemeester stelt zich in verbinding met den plaatselijken leider van den

31 mei 1943

GEMEENTE Delfzijl

Antwoord op

Onderwerp: Liquidatie joodsche verenigingen enz.

In verband met de liquidatie van de joodsche niet-commerciële verenigingen en stichtingen zij U medegedeeld, dat ik heden besloot voor deze gemeente te aanvaarden, om niet, den eigendom van de in deze gemeente gelegen joodsche begraafplaats, kadastraal bekend Sectie L, no's 640 en 74, resp. + groot 13 en 10 Are.

Omtrent de overdracht van de synagoge zij U medegedeeld, dat deze door de Duitse weermacht in beslag is genomen en voor verschillende doeleinden wordt gebruikt, waardoor het niet mogelijk zal zijn deze in eigendom over te nemen.

T.

De Wnd.Burgemeester van Delfzijl, ter waarneming van de taak van Burgemeester en Wethouders,

De Secretaris

17 januari 1944

Saartje Cohen van den Berg

Rechts op de foto Saartje Cohen van den Berg

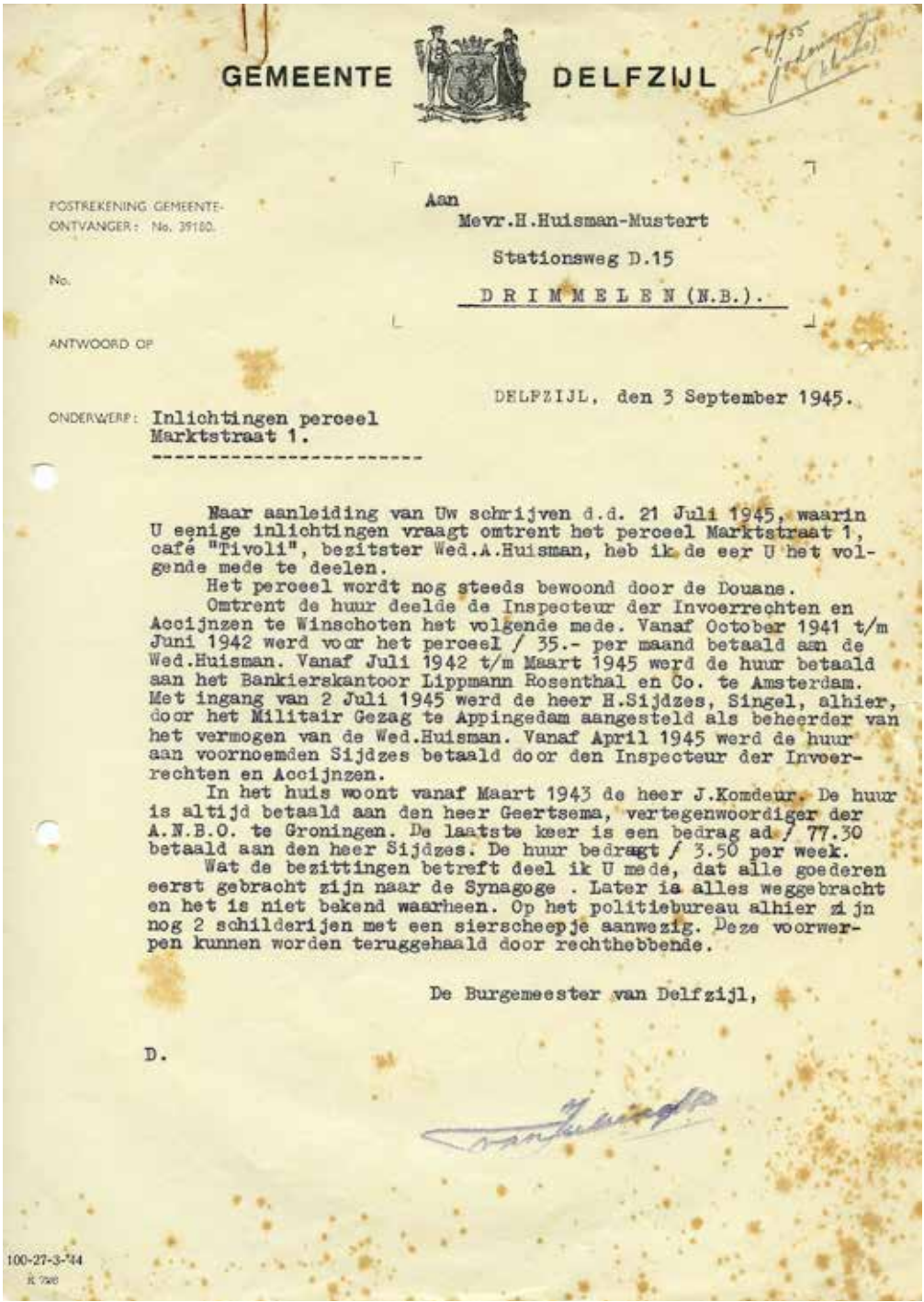

Liedje over café Tivoli van Saartje Cohen van den Berg, in de volksmond Jeuden Soar genoemd.

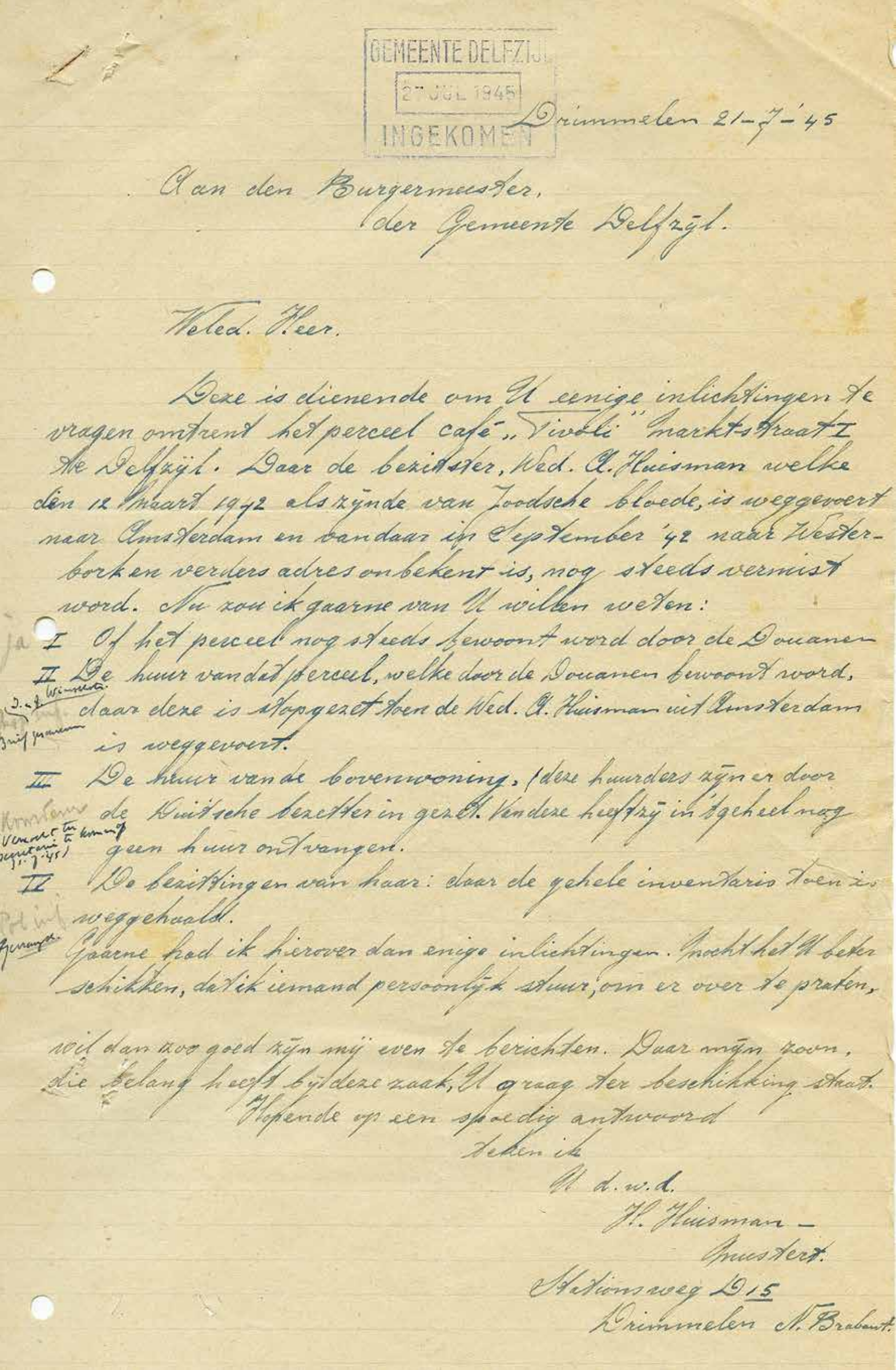
Moeke kam mie ’t hoar
Moeke kam mie ’t hoar

Wie goan vanoavend noar Jeuden-Soar
Jeuden-Soar, muziek en bal
Alle mooie wichter dei bin d’r al

Moeke kam mie ’t hoar
Moeke kam mie ’t hoar
Want wie goan noar Jeuden-Soar

Reactie gemeente Delfzijl

Brief van dochter Hinderika Mustert – Huisman

Marktstraat

Tivoli, Marktstraat 1

Waterpoort

Waterstraat

Het verhaal van Bart Ohlsen

Jeugdherinneringen aan de familie Israël Hoogstraal

Bart Ohlsen (1934 - 2019) groeide op in de Waterstraat in Delfzijl. Zijn vader was slager. Het gezin woonde boven de slagerij. Naast de familie Ohlsen woonde de familie Hoogstraal, die op woensdag 11 maart 1942 werd gedeporteerd naar Amsterdam. Bart Ohlsen was zes jaar toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak. ‘De familie Hoogstraal woonde op nummer 20 en wij op 18. Ze hadden een speelgoedzaak. Izzie Hoogstraal, Israël dus, was de vader. Er waren drie kinderen: één meisje, Gella en twee jongens, Karel en Simon. ‘We konden heel goed met ze opschieten. Ze verkochten speelgoed, maar ze hadden ook meubelen. Wanneer er iets naar een klant gebracht moest worden haalde Simon de bakfiets op van fietsenmaker Bos aan de Singel. En dan mocht ik achterop. We zijn een keer met het hele spul over de kop gegaan in de Landstraat. Ik was toen voor in de bak gaan staan. Bravoure. Ik was een bravouremannetje. Dat liep gelukkig allemaal goed af.’ ‘Simon was een jaar of twaalf ouder dan ik. Hij was een heel leuke jongen. Karel trouwens ook. Op vrijdagen kwam ik wel bij de familie over de vloer om het lampje uit te blazen. Ze mochten geen vuur ontsteken of doven vanwege de sabbat. Mijn zus Alie of ik werd dan geroepen: ‘Kun je even komen?’ We kregen soms een eiergerecht te eten. ‘Sjimmelekipski’ noemde mijn zus dat. Heel lekker! Als er bij ons iemand ziek was, kwamen ze altijd langs met een cadeautje uit de winkel. En ik was nogal eens ziek als jongetje. Ik herinner me dat ik een mooie hijskraan kreeg die je kon opwinden. Het waren zeer attente mensen.’ ‘Toen zij weg moesten op die woensdag in maart 1942 kwam de vader naar ons toe. Hij gaf mij drie halve guldens van zilver. Die had je toen: zilveren rijksdaalders, zilveren guldens en zilveren halve guldens. Ze gingen zelf naar het station. Er was geen Duitser bij. Ze hadden elk twee koffers bij zich. Een paar dagen nadat ze waren vertrokken naar Amsterdam kwam er een kaartje van hen: “De groeten. Hier is alles goed. Het eten is ook goed. Maak je geen zorgen.” Ik weet nog goed hoe opgelucht mijn vader toen reageerde. Maar daarna vernamen we niets meer van hen.’

Waterstraat

Waterstraat

Slagerij Ohlsen en burens Hoogstraal,
Waterstraat 20

**Israël Hoogstraal,
zijn vrouw Saartje Gans,
hun kinderen
Karel, Gelle en
Simon Hoogstraal
en hun neef
Simon Levi Gans**

Het verhaal van David Tuil

Jeugdherinneringen aan de familie Aron Henrij Nieweg

Het moet in 1939 geweest zijn, ik was toen goed vier jaar, dat mijn ouders besloten van de Jan van Galenstraat te verhuizen naar de Waterstraat nummer 39. Kwamen daar naast de Joodse familie Nieweg te wonen die op 41 woonden. Een gezin van vier personen. Aron Nieweg, Flora Nieweg Cohen de Heer, dochter Beppie en zoon Maupie. Ik moet zeggen dat ik als klein jochie van rond vier jaar van deze verhuizing niets heb meegekregen. Nieweg had een slagerij. Leuk was wel dat ik later zag dat de achterkant van het huis grensde aan het huis van de Joodse familie Cohen die in de Spoorstraat 10 woonden en ook een slagerij hadden. Alleen de brandgang, wat wij het slootje noemden, zat er tussen. De familie Nieweg had eerst in Appingedam gewoond en is later verhuisd naar de Willemstraat 17 - hier woonde later kapper Tilman - alvorens ze naar de Waterstraat zijn vertrokken. En in 1942 gebeurde het. Alle Joodse inwoners werden afgevoerd, ook onze burens Nieweg. Een paar dagen vóór zij zijn vertrokken, vertelde mijn moeder ons, kwam Beppie huilend bij haar dat hun herdershond was opgehaald. En toen was het stil. Stil door héél Nederland. Ik was te jong om het te begrijpen, maar u weet wat daarna gebeurd is. Aron Nieweg (48 jaar), Flora Nieweg Cohen de Heer (53 jaar) en Rebecca Nieweg, 19 jaar, zijn alle drie overleden in Auschwitz. En Mozes (Maupie) Nieweg, bijna 18 jaar, in Sobibor.

Later heb ik bij mijn ouders thuis nog een ansichtkaartje gevonden. Niets bijzonders aan tot ik op de adreszijde zag dat het kaartje in 1936 door de familie Komdeur, vermoedelijk de kruidenier uit de Landstraat, aan Beppie was gestuurd die toen even op bezoek was bij haar opa en oma in Dordrecht. Dan krijgen soms kleine dingen een grote betekenis.

Waterstraat

Huis familie Nieweg is met markies, Waterstraat 41

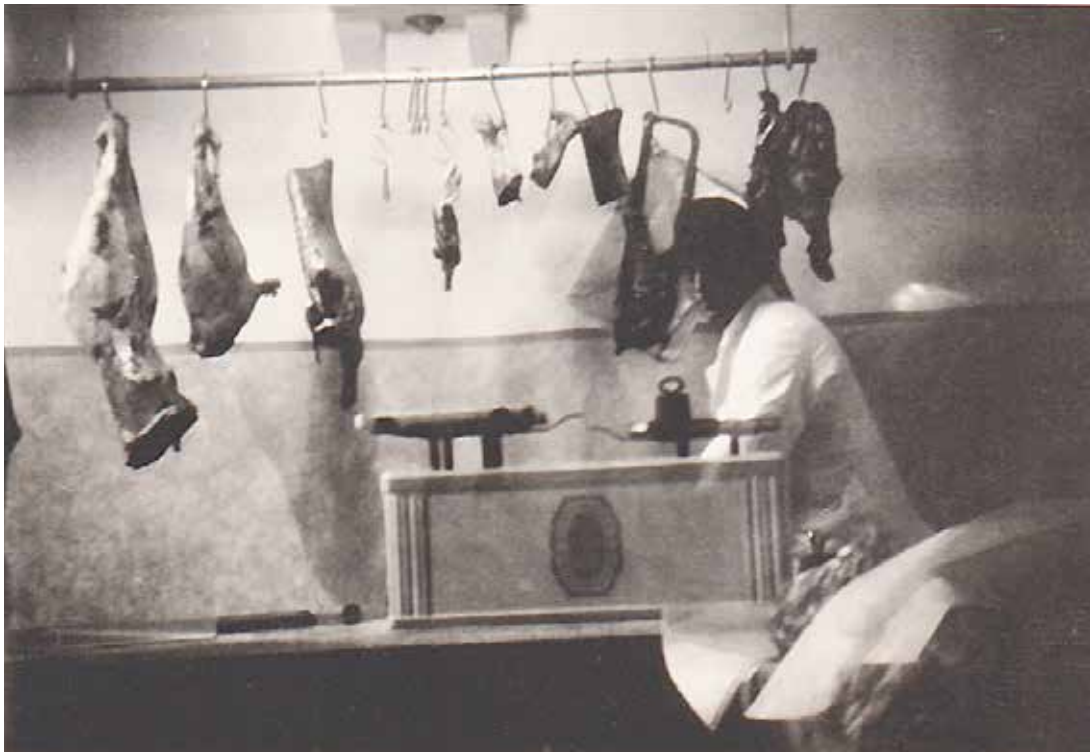
Mozes (Maupie) Nieweg

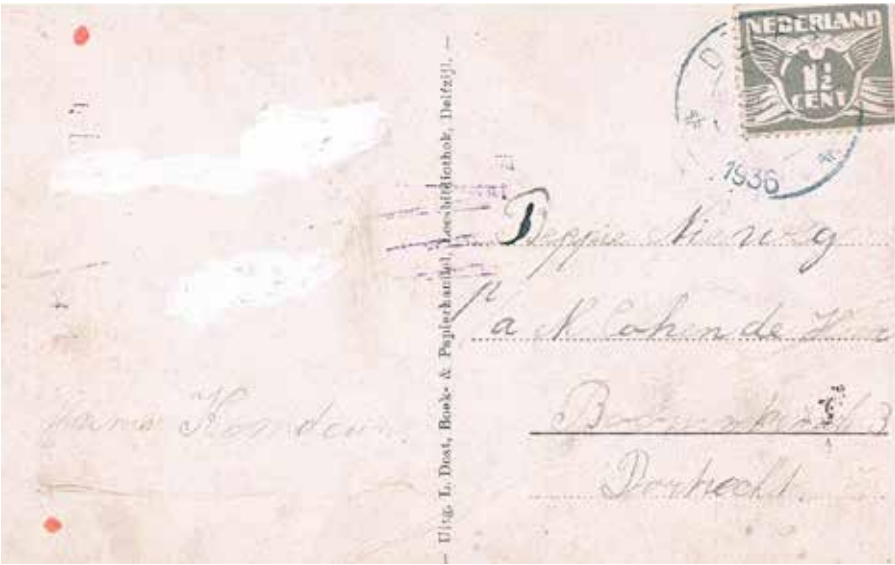
Herdershond van Nieweg van het verhaal

Rebekka Sientje (Beppie) Nieweg

Aron Henrij Nieweg in de slagerij

Kaartje die Beppie heeft ontvangen

Advertentie Aron Henrij Nieweg

Eerste huis familie Nieweg, later Tilman

Ze waren onder ons

Cornelia de Vries

Evaline Oudgenoeg

Frommatia Gans

Simon Gans (M5)

Markus & Froukje Oudgenoeg - Cohen van den Berg

Simon Gans (M7)

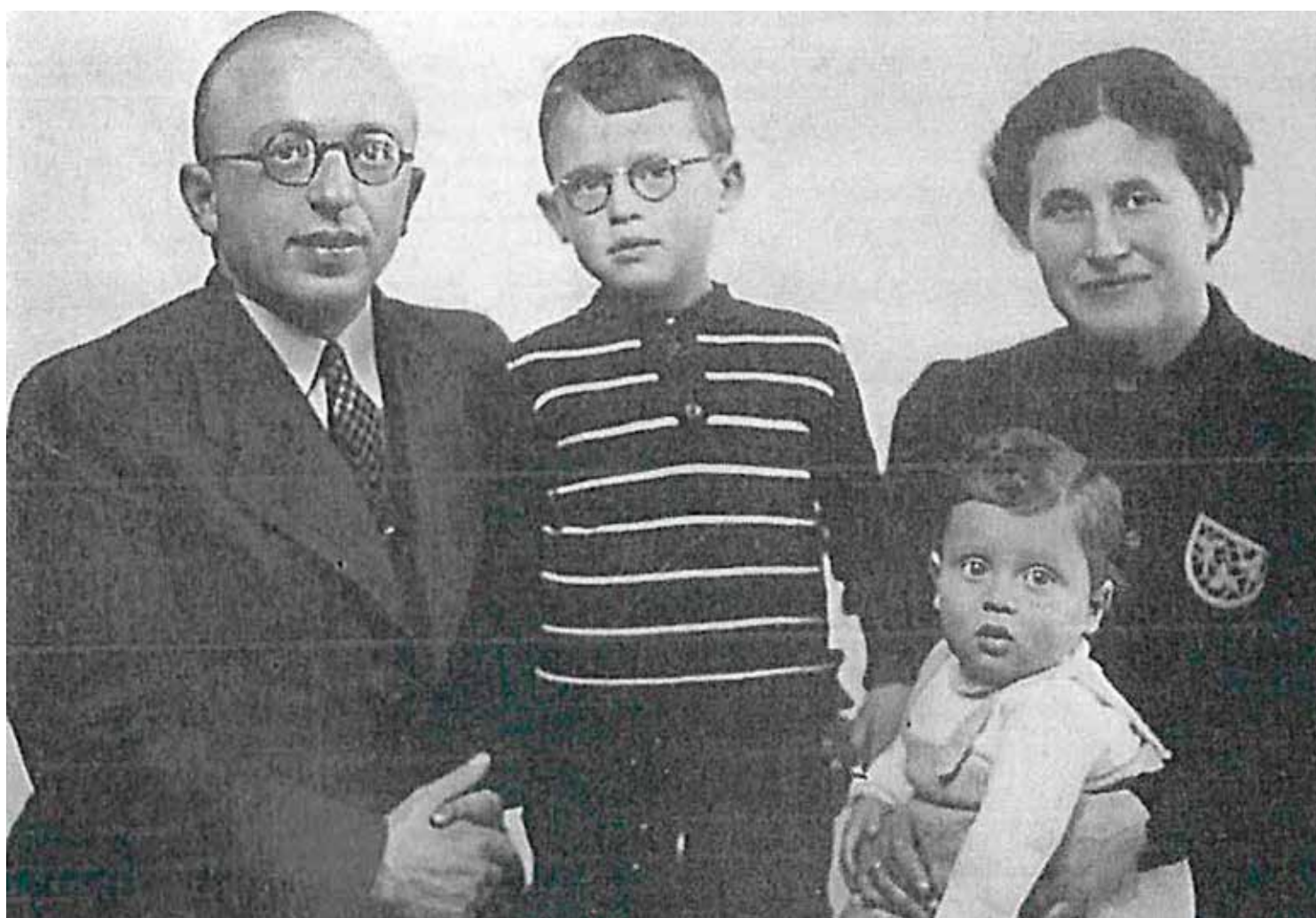
Augusta & Filippus Pels - Zilversmit

Meijer Sleutelberg

Salomon Frank

Raphaël Izaak, Marcus, Philip Meijer Benjamin en Dora Pais - Denneboom

Borach & Judikje Sleutelberg-Bamberger

Gelle Gans & Leon Sleutelberg

Moritz Pels

Nathan Pels

Levie, Meijer, Abraham en Goliena Goudsmit - Sleutelberg

Gelle (l), Meijer, Antje Marie Anna en Sophia Gans - Bollegraaf

Frouke Cohen

